

організаціях, що належать до сфери його управління; 10) здійснює державний нагляд за дотриманням вимог безпеки космічної діяльності; 11) здійснює контроль за дотриманням вимог міжнародних договорів України про обмеження і заборону випробувань ядерної зброї, випробувань ядерної зброї на іноземних випробувальних полігонах і здійсненням ядерних вибухів у мирних цілях; 12) здійснює інші повноваження, визначені законом.

Отже, мета космічної діяльності – розвивати космічні науки і техніки, космічні послуги та технології, які обумовлюють стабільний розвиток національної економіки; сприяти соціально-економічному та науковому прогресу держави, зростанню добробуту громадян; брати участь у розв'язанні загальних проблем людства. Можна зробити висновок, що космічна діяльність є важливим елементом нашої держави, потрібно більше приділяти їй увагу. А без контролю і нагляду цього неможливо.

Література

1. Про космічну діяльність: Закон України від 15 лист. 1996 р., ред. від 29.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/502/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Україна космічна: 20 кроків у Космос. Держ. косміч. агентство України. Київ: Спейс-Інформ, 2014. 152 с.

3. Про затвердження Положення про Державне космічне агентство України: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 трав. 2015 р. № 281. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2015-%D0%BF#Text>

УДК 347.822.4 (043.2)

Гончарук О.О., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: **Макеєва О.М.**, к.ю.н.

АВІАЦІЙНА БЕЗПЕКА ПОВІТРЯНОГО СУДНА: ПРАВОВІ ДЖЕРЕЛА

Стаття 3 Конституції України визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Відтак, держава повинна захищати права, інтереси та безпеку своїх громадян. Не є винятком і авіаційна безпека. У сучасний період актуальним є наукове дослідження питань правових джерел авіаційної безпеки.

Нормативно-правові акти щодо забезпечення авіаційної безпеки можна умовно поділити на дві групи: міжнародні та національні

джерела. До першої належать міжнародні конвенції, які були ратифіковані Україною: Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 р., Конвенція про злочини та деякі інші акти, що вчинюються на борту повітряних суден (Токіо, 14.09.1963); Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (Гаага, 16.12.1970) тощо. До національних законодавчих актів України належать Повітряний, Митний, Кримінальний кодекси України, Кодекс України про адміністративні правопорушення; закони України «Про Службу безпеки України», «Про Державну прикордонну службу України» та інші.

У Повітряному кодексі України міститься визначення терміну «авіаційна безпека», а саме: «авіаційна безпека – захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується комплексом заходів із залученням людських і матеріальних ресурсів» [2].

Звідси слідує, що держава має певний перелік заходів, що здійснюється заради захисту права громадян на безпеку на борту повітряного судна. Уповноваженим органом у сфері авіаційної безпеки цивільної авіації є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику в галузі цивільної авіації [3].

Проблему гарантування безпеки цивільної авіації у науковій літературі поділяють на два самостійних, хоча й взаємопов'язаних питання. По-перше, це вживання відповідних заходів і встановлення правил щодо забезпечення технічно-надійної експлуатації авіаційної техніки як своєрідної «техніки безпеки». По-друге, - специфічні правові питання боротьби з актами незаконного втручання людини в діяльність цивільної авіації, що загрожують її безпеці.

Для того аби вирішити ці проблеми, потрібно створити відповідне правове підґрунтя. Так, наприклад, у Наказі Міністерства оборони України «Про затвердження Правил інженерно-авіаційного забезпечення державної авіації України» від 08.08.2016 р. вказано, що «роботи на АТ виконуються за технологічними картами. Типові технологічні карти підготовки ПС до польотів, регламентних робіт і складних демонтажно-монтажних робіт розробляються промисловістю та вводяться в дію ГІ ОУА ЦОВВ та ЗСУ. У разі відсутності таких типових технологій технологічні карти розробляються старшими інженерами (інженерами) авіаційної частини зі спеціальності за участю спеціалістів літаючої авіаційно-технічної лабораторії (далі - ЛАТЛ) і затверджуються ГІ ОУА ЦОВВ та ЗСУ» [4], де АТ-авіаційна техніка, ПС-повітряне судно, ГІ ОУА ЦОВВ – структурні підрозділи головних інженерів органів управління

авіацією центральних органів виконавчої влади та Збройних Сил України.

Перша проблема легше врегульовується з правової точки зору, бо достатньо створити базу та органи, які б забезпечували її ефективну та своєчасну роботу. Стосовно другого питання все не так однозначно. Адже не можна виключати людського фактору та винахідливості. В приклад можна навести події 11.09.2001 р. в США, де якраз відбувся акт незаконного втручання в діяльність авіації. На сьогоднішній день відомо, що це була серія скоординованих терористичних атак ісламістської організації «Аль-Каїда», де 19 терористів-смертників захопило 4 літаки, двом з яких вдалося виконати завдання.

У Повітряному кодексі України це питання регламентується з 85 по 92 статтю. Наприклад: «З метою контролю за дотриманням вимог Державної програми авіаційної безпеки цивільної авіації, оперативного та ефективного усунення виявлених недоліків уповноважений орган з питань цивільної авіації проводить на регулярній основі планові, позапланові перевірки стану авіаційної безпеки, а також ситуаційні експерименти, випробування, огляди, спостереження» (п. 4. ст. 85) [2]. Також стосовно цієї теми вносяться поправки. До прикладу в цій самій статті 21 березня 2017 року з'явилися зміни, за якими «Уповноважений орган з питань цивільної авіації разом з іншими державними органами, задіяними в забезпеченні виконання Державної програми авіаційної безпеки цивільної авіації, розробляє та реалізує Державну програму контролю якості забезпечення авіаційної безпеки цивільної авіації» [2].

Таким чином, можна стверджувати, що в законодавстві України є низка правових документів щодо захисту права громадян на безпеку на борту повітряного судна. Але технології, як і суспільство, розвиваються та розширюють свій спектр, саме тому законодавча, виконавча та судова влади мають постійно працювати над створенням та удосконаленням нормативно-правової бази та забезпечити механізм її реалізації.

Література

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р., із змін. і допов., внесеними законами України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Повітряний кодекс України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>
3. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 21 бер. 2017 р. № 1965-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

laws/show/1965-19#top

4. Про затвердження Правил інженерно-авіаційного забезпечення державної авіації України: Наказ Міністерства оборони України від 8 серп. 2016 р. № 1101/29231. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1101-16#Text>

УДК 005.922.1:001.102:004.056:629.73 (043.2)

Демчишин Ю.В., Кожаненко Є.М., студенти,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Миронець О.М., к.ю.н.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА БЕЗПЕКИ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Світова авіаційна індустрія формалізувала процеси забезпечення цивільної авіації через стандарти, правила, рекомендації, формати інформаційних обмінів. Ця формалізація, на погляд фахівців, стала основною умовою для інтенсивного впровадження інформаційно-технологічних рішень в практику цивільної авіації. У зв'язку з масовою комп'ютеризацією інформаційних процесів у системі управління повітряним рухом, збільшенням цінності і значущості інформаційних ресурсів особливу гостроту приймає проблема надійного захисту інформації, циркулюючої в критично важливих системах управління, тобто попередження її спотворення і знищення, несанкціонованої модифікації, зловмисного отримання і використання [1].

Відповідно до пункту 20 статті 1 Повітряного кодексу України безпека авіації – стан галузі цивільної авіації, за якого ризик завдання збитків людям чи майну знижується до прийняттого рівня у результаті безперервного процесу визначення рівня небезпеки і керування ним та утримується на такому рівні, або знижується далі, у сферах безпеки польотів, авіаційної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, економічної безпеки та інформаційної безпеки [2].

Авіаційна галузь – один з найвиразніших прикладів існуючих небезпек життєдіяльності людини, її джерел і чинників (у більшості випадків – комплексного характеру). Безпека авіації є комплексною властивістю авіаційної транспортної системи, що полягає у виконанні своїх функцій без завдання збитків (чи з мінімальними збитками) самій системі або населенню, в інтересах якого вона розвивається [3]. Її основними компонентами є безпека польотів,